

ספרות עברית וכללית

לבתי ספר דתיים

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	—	סיפורת (מעשה חכמים וסיפור קצר)	—	(20×1)	—	20 נקודות
פרק שני	—	יצירות מאת עגנון	—	(30×1)	—	30 נקודות
פרק שלישי	—	קריאה מונחית	—	(20×1)	—	20 נקודות
פרק רביעי	—	שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק,				
		השירה העברית במאה ה־20)	—	(15×2)	—	30 נקודות
						<u>סך הכול</u> — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה.

ד. הוראות מיוחדות: (1) חובה לצרף למחברת הבחינה את הרשימה המודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה.
(2) אין לחזור ולהדגים בתשובות שונות על פי אותה יצירה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — סיפורת (מעשה חכמים וסיפור קצר) (20 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-3.

מעשה חכמים

1. קרא את מעשה החכמים על הלל הזקן שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אָמְרוּ עָלָיו עַל הַלֵּל הַזָּקֵן, שֶׁבְּכָל יוֹם וַיֵּשֶׁב עוֹשֶׂה וּמַשְׁתַּכֵּר בְּטַרְפְּעִיק.
הָצִיזוּ הָיָה נוֹתֵן לְשׁוֹמֵר בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְהָצִיזוּ לְפָרְנָסָתוֹ וּלְפָרְנָסַת אֲנָשֵׁי בֵּיתוֹ.
פֶּעַם אַחַת לֹא מָצָא לְהַשְׁתַּכֵּר וְלֹא הִנִּיחוּ שׁוֹמֵר בֵּית הַמִּדְרָשׁ לְהַכְנִס;
עָלָה וְנִתְּלָה וַיָּשֵׁב עַל פִּי אֲרָבָה, כְּדִי שִׁישְׁמַע דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים מִפִּי שְׁמַעְיָה וְאַבְטָלְיוֹן.
אָמְרוּ: אוֹתוֹ הַיּוֹם עָרַב שַׁבָּת הָיָה, וְתַקּוּפַת טַבַּת הָיְתָה, וַיֵּרֶד עָלָיו שֶׁלֶג מִן הַשָּׁמַיִם.
כְּשֶׁעָלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר אָמַר לוֹ שְׁמַעְיָה לְאַבְטָלְיוֹן:
אַבְטָלְיוֹן אָחִי, בְּכָל יוֹם הַבַּיִת מְאִיר וְהַיּוֹם אָפֵל, שָׁמָּה יוֹם מְעַנָּן הוּא?
הִצִּיצוּ עֵינֵיהֶן וְרָאוּ דְמוּת אָדָם בְּאֲרָבָה.
עָלוּ וּמָצְאוּ עָלָיו רוֹם שְׁלֵשׁ אֲמוֹת שֶׁלֶג.
פָּרְקוּהוּ וְהִרְחִיצוּהוּ וְסָכוּהוּ וְהוֹשִׁיבוּהוּ כְּנֶגֶד הַמִּדְּוָרָה.
אָמְרוּ: רְאוּ זֶה לְחַלֵּל עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת.

מוטיבים, סמלים וריבוי פעלים הם אמצעים אומנותיים המסייעים בבניית המשמעות של מעשה חכמים זה.

בחר בשניים מאמצעים אלה, והסבר את תרומתם להבנת המשמעות של מעשה חכמים זה.

סיפור קצר

2. כינורו של רוטשילד / אנטון צ'כוב

לפניך קטע מהרהוריו של ברונוזה אחרי שהבין כי מותו קרוב.

קרא את הקטע, וענה על השאלה שאחריו.

החיים מביאים לאדם הפסדים. המוות, לעומתם, מצמיח אך טוב. שיקול זה יש בו אומנם מן ההיגיון. ועם זאת, הלוא רע הדבר ומעליב: מה טעם בסדר מוזר זה שעלי אדמות, שחיים, הניתנים לאדם פעם אחת בלבד, חולפים עליו בלא כלום?!

האם לדעתך חייו של ברונוזה חלפו "בלא כלום"?

הסבר את דבריך, ובסס אותם על מהלך חייו של ברונוזה ועל סיום הסיפור.

מעשה חכמים וסיפור קצר

3. מעשה החכמים על הלל הזקן: כינורו של רוטשילד / אנטון צ'כוב

לתיאורי הסביבה הפיזית ולתיאורי הסביבה החברתית יש תפקיד מרכזי במעשה החכמים על הלל הזקן ובסיפור "כינורו של רוטשילד".

בחר באחת מן היצירות האלה (מעשה החכמים על הלל הזקן או "כינורו של רוטשילד").

כתוב כיצד תיאורים אלה באים לידי ביטוי ביצירה שבחרת, והסבר את התפקיד של כל אחד מהם בבניית משמעותה.

פרק שני — יצירות מאת עגנון (30 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4-9.

תהילה

4. **א.** לפניך דברים שתהילה אומרת למספר. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.
- ועכשיו מה אני מבקשת ממך בני, כתוב לשרגא שאני מחלתי לו על כל הצרות שנתגלגלו לי על ידו, וכתוב לו שאף הוא צריך למחול לי שכבר לקיתי די.
- מה היו הצרות שנתגלגלו על תהילה בגלל שרגא? הסבר והדגם את דבריך. (20 נקודות)
- ב. יש הטוענים שהצרות שסבלה מהן תהילה הן בבחינת "מידה כנגד מידה". הסבר והדגם קביעה זו. (10 נקודות)
5. שני תפקידים של דמויות משנה ביצירות ספרות הם הנעת העלילה והארת הדמות המרכזית. הסבר והדגם קביעה זו באמצעות שתיים מדמויות המשנה בנובלה "תהילה".

והיה העקוב למישור

6. לפניך קטע הלקוח מתחילת הנובלה "והיה העקוב למישור". קרא את הקטע, וענה על השאלה שאחריו.
- [...] ותמטיר קללות נמרצות על ראש מנשה חיים על קודקוד בעלה הבטלן כי נשתקע בשינה רשלנית כאשר הלכה לפרוע חובה ונתן מקום לגנב להריק את כל הכלים. וכל כמה שמנשה חיים נשבע ועומד שלא הסיח דעתו מן החנות אפילו כל שהוא לא הועיל לו כלום, שהלשון כיוון שהיא פותחת לקלל שוב אינה פוסקת. [...] הלוא למענך למענך בטלן הלכתי כדי שלא יתמוטטו מזונותיך ואתה כגולם תשב ולשמור את יגיעי לא יכולת? אוי יהודים, למה ברא לך אלוקים עיניים, וכי רק כדי שתראה את עמלי ואת האוכל שאני מגישה לך בזיעת אפי ובחלבי ובדמי?
- מה אפשר ללמוד מקטע זה על מערכת היחסים בין מנשה חיים לבין קריינדל טשאנני ועל התכונות של כל אחד מהם? הסבר כיצד תכונות אלה באות לידי ביטוי בהמשך עלילת הנובלה. הדגם את דבריך.
7. לפניך קטע מדבריה של חוקרת ספרות הדנה ביצירה. קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.
- חיייו של מנשה חיים הם שרשרת של טעויות גורליות, שגררו אחריהן ירידות רוחניות, מוסריות ופיזיות [...]. ואחריהן, בסוף ימיו הוא ניצב בפני 'דילמה יהודית' ללא מוצא.

(מעובד על פי שרה הלפרין, "לאופייה היהודי של הטרגדיה 'והיה העקוב למישור'". בתוך: על "והיה העקוב למישור", מסות על נובלה לש"י עגנון. יהודה פרידלנדר [עורך], הוצאת אוניברסיטת בר-אילן, 1993, עמ' 181-185)

דברים אלה מתארים את מהלך חייו של מנשה חיים.

על פי עלילת הנובלה וסיומה, הסבר והדגם קביעה זו.

סיפור פשוט

8. ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. ביצירות רבות של עגנון השם של הדמות הוא אמצעי לאפיונה.

בחר מן הרומאן "סיפור פשוט" בשתיים מן הדמויות האלה: הירשל, צירל, ברוך מאיר, בלומה,

והסבר כיצד השם של כל אחת מן הדמויות שבחרת מסייע לאפיין אותה. (12 נקודות)

ב. הבא מן הרומאן אמצעי נוסף המאפיין כל אחת מן הדמויות שכתבת עליה בסעיף א (מלבד השם שלה), והסבר

כיצד הוא מסייע לאפיין אותה. (18 נקודות)

9. במערכת היחסים של הירשל ומינה חלים שינויים והתפתחויות.

תאר שינויים והתפתחויות אלה, והסבר מה הם הגורמים המחוללים אותם.

פרק שלישי — קריאה מונחית (20 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 10-15.

מישהו לרוץ אתו / דויד גרוסמן

10. לפניך קטע מן הרומאן "מישהו לרוץ אתו". קרא את הקטע, וענה על השאלה שאחריו.
 אסף ישב נבוך. דבר אחד זה לפתוח יומן של מישהו כדי לחפש רמזים שיוליכו אליו. דבר אחר לגמרי זה להציץ ככה לתוך נשמה. אבל ההצצה כבר פעלה את פעולתה. היה שם משהו במילים, בעצבות, בבדידות, שאסף לא היה מסוגל להינתק ממנו.

(דויד גרוסמן, **מישהו לרוץ אתו**, הספרייה החדשה, הוצאת הקיבוץ המאוחד, ספרי סימן קריאה, 2000, עמ' 221)

כיצד הדמות של תמר מצטיירת ביומנים שכתבה? הסבר את התפקיד של היומנים ברומאן. הדגם את דבריך.

11. רומאן חניכה עוסק בתיאור התבגרותו של גיבור מרכזי, ובייחוד בתיאור תהליך התפתחותו הרוחנית. מצבים שונים ברומאן גורמים לגיבור לפקוח את עיניו ומאפשרים לו להבין את סביבתו ואת עולמו. אנשים שהוא פוגש בדרכו משמשים לו מורי דרך ומסייעים להתפתחותו.

הסבר והדגם כיצד מאפיינים אלה של רומאן חניכה באים לידי ביטוי בתהליך ההתבגרות של אחד מן הגיבורים ברומאן "מישהו לרוץ אתו".

בואי הרוח / חיים סבתו

12. כיצד הקפדה על ערכים יהודיים וערכים אוניברסליים מנחים את חייו של פרקש ברומאן "בואי הרוח"?
 הסבר והדגם את דבריך.

13. רומאן חניכה עוסק בתיאור התבגרותו של גיבור מרכזי, ובייחוד בתיאור תהליך התפתחותו הרוחנית. מצבים שונים ברומאן גורמים לגיבור לפקוח את עיניו ומאפשרים לו להבין את סביבתו ואת עולמו. אנשים שהוא פוגש בדרכו משמשים לו מורי דרך ומסייעים להתפתחותו.

הסבר והדגם כיצד מאפיינים אלה של רומאן חניכה באים לידי ביטוי בתהליך ההתבגרות של אחד מן הגיבורים ברומאן "בואי הרוח".

אל תיגע בזמיר / נל הרפר לי

14. לאחר מותו של טום רובינסון, התפרסם בעיתון המקומי בעיירה מייקום מאמר מערכת שביקר את גזר הדין שנגזר על רובינסון. סקאוט קוראת את מאמר המערכת הזה ומגיבה עליו. קרא את התגובה של סקאוט, וענה על השאלה שאחריה. אטיקוס השתמש בכל הכלים העומדים לרשותם של אנשים חופשיים כדי להציל את טום רובינסון. אבל בבית המשפט הסודי שבלב לא היה כל משקל לטיעונו. גורלו של טום נחרץ למוות מהרגע שמאיילה יואל פתחה את פיה וצרחתה.

(נל הרפר לי, אל תיגע בזמיר, ידיעות אחרונות, ספרי חמד, עם עובד, 2015, עמ' 315)

הסבר והדגם כיצד דברים אלה של סקאוט באים לידי ביטוי בעלילת הרומאן. מהי הביקורת על הערכים של תושבי מייקום המשתמעת מדברים אלה? נמק והדגם את דבריך.

15. רומאן חניכה עוסק בתיאור התבגרותו של גיבור מרכזי, ובייחוד בתיאור תהליך התפתחותו הרוחנית. מצבים שונים ברומאן גורמים לגיבור לפקוח את עיניו ומאפשרים לו להבין את סביבתו ואת עולמו. אנשים שהוא פוגש בדרכו משמשים לו מורי דרך ומסייעים להתפתחותו. הסבר והדגם כיצד מאפיינים אלה של רומאן חניכה באים לידי ביטוי בתהליך ההתבגרות של אחד מן הגיבורים ברומאן "אל תיגע בזמיר".

פרק רביעי — שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, השירה העברית במאה ה־20)

(30 נקודות)

שים לב: בפרק זה (שאלות 16-23), עליך לענות על שתי שאלות:

על שאלה אחת משירת ימי הביניים או משירת ביאליק (שאלות 16-18) ועל שאלה אחת מן השירה העברית במאה ה־20 (שאלות 19-23).

(לכל שאלה — 15 נקודות; סך הכול — 30 נקודות)

שירת ימי הביניים ושירת ביאליק

ענה על אחת מן השאלות 16-18.

שירת ימי הביניים

16. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

הבא מבול / יהודה הלוי

הבא מבול וְשֵׁם תִּבְל חֲרָבָה? / וְאִין לְרֹאוֹת פְּנֵי אֶרֶץ חֲרָבָה,
וְאִין אָדָם וְאִין חַיָּה וְאִין עוֹף – / הֶסֶף הַכֹּל וְשָׁכְבוּ מַעֲצָבָה?
וּבְרֹאוֹת הָרָר וְשׁוֹחָה לִי מְנוּחָה, / וְאֶרֶץ הָעֲרָבָה לִי עֲרָבָה.
וְאֶשְׁגִּיחַ לְכָל עֶבֶר – וְאִין כָּל, / אֲכַל מִים וְשִׁמְיִם וְתִבְהָה,
וְלִוְיָתָן בְּהִרְתִּיחוֹ מְצוּלָה, / וְאֶחָשֵׁב כִּי תִהְיוּ יָחֻשׁ לְשִׁיבָה.
וְלֵב הָיִם יִכְחַשׁ בְּאֶנְיָה, / כִּפְּאוֹ הִיא בֵּיד הָיִם גִּנְבָה!
וְיָם יִזְעַף – וְנִפְשֵׁי תַעֲלֶז, כִּי / אֲלִי מִקְדָּשׁ אֱלֹהֵיָהּ קֹרֶבָה.

א. על פי השיר, תאר את המצב הרגשי של הדובר, והסבר כיצד הוא מתמודד עם מצב זה. (9 נקודות)

ב. בחר מן השיר בשניים מן האמצעים האומנותיים האלה: חזרה, צימוד, דימוי, והסבר את תרומתם לעיצוב המצב הרגשי של הדובר. (6 נקודות)

17. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שְׁחִי לָאֵל / שלמה אבן גבירול

שְׁחִי לָאֵל, יְחִידָה הַחֲכָמָה, / וְרוֹצִי לַעֲבֹד אוֹתוֹ בְּאֵימָה.
 לְעוֹלָמוֹךָ פָּנִי לַיֵּלֶךְ וַיּוֹמֶךְ, / וְלָמָּה תַרְדְּפִי הֶבֶל וְלָמָּה?
 מְשׁוֹלָה אַתָּה בְּחַיִּיתְךָ לָאֵל חִי, / אֲשֶׁר נִעְלָם כְּמוֹ אַתָּה נִעְלָמָה.
 הֲלֹא אִם יוֹצֵרְךָ טָהוֹר וְנָקִי – / דְּעִי כִי כֵן טָהוֹרָה אַתָּה וְתָמָה.
 חֲסִין יִשָּׂא שְׁחָקִים עַל זְרוּעוֹ – / כְּמוֹ תִשָּׂאִי גּוֹיָה נֶאֱלָמָה.
 זְמִירוֹת קִדְמִי, נִפְשִׁי, לְצוּרְךָ / אֲשֶׁר לֹא שָׁם דְּמוּתְךָ בְּאֶדְמָה.
 קִרְבִּי, בְּרַכּוֹ תְּמִיד לְצוּרְכֶם / אֲשֶׁר לְשִׁמוֹ תִּהְלֵל כָּל נִשְׁמָה!

5

בבתים 3-5 בשיר יש הקבלה (אנלוגיה) בין נפש האדם ובין ה'.

תאר הקבלה (אנלוגיה) זו, והסבר את תרומתה לבניית משמעות השיר.

שירת ביאליק

18. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

הכניסיני תחת כנפך / חיים נחמן ביאליק

- בית 1
הכניסיני תחת כנפך,
והיי לי אם ואחות,
ויהי חיקך מקלט ראשי,
קן־תפלותי הנדחות.
- בית 2
ובעת רחמים, בִּיר־השמשות,
שחי ואגל לך סוד יסורי:
אומרים, יש בעולם נעורים –
היכן נעורי?
- בית 3
ועוד רז אחד לך אתודה:
נפשי ושרפה בלהבה;
אומרים, אהבה יש בעולם –
מה־זאת אהבה?
- בית 4
הפוככים רמו אותי,
הָיָה חלום – אף גם הוא עבר;
עתה אין לי כלום בעולם –
אין לי דבר.
- בית 5
הכניסיני תחת כנפך,
והיי לי אם ואחות,
ויהי חיקך מקלט ראשי,
קן־תפלותי הנדחות.

הסבר כיצד השאלות הרטוריות בשיר מבטאות את הרגשות של הדובר, כפי שהם באים לידי ביטוי בשיר כולו.

השירה העברית במאה ה־20

ענה על אחת מן השאלות 19-23.

אדם מול בוראו

19. ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יושבי ביתך / איתמר יעוז־קסט

בית 1
בתוך ביתך
רציתי לשבת,
אך ביתך יושב בתוכי,

בית 2
ואולם
אני רק כעת הגעתי
לעת כי סוגרים כבר את השער
כמעשה לויים בימ־קדם
כתם קרבן המנחה,

בית 3
וכעת
אינני יודע
מה עלי לבקש?

בית 4
אם כן,
מה לי אבקש
בשעת בִּין־ערבִּים זו
לבד ממחשבות על־אודותיך,

בית 5
בעוד צלך
פרוץ על יד־ימיני
ומטלטל בתוכי בֵּית: בְּלִי קירות, בְּלִי חלונות ודלת.

הדובר בשיר מִיטלטל בין הרגשה של קרבה לה' ובין ריחוק ממנו.

הסבר והדגם כיצד טלטלה זו של הדובר באה לידי ביטוי בשיר. (9 נקודות)

ב. הסבר כיצד המתח בין קדושה לחול בא לידי ביטוי בשיר "נסוגה אל חצרות קד־שך" מאת טניה הדר. (6 נקודות)

שירים בצל השואה

20. ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הַיַּעַר הַשָּׁחַר אוּ לֶאֱן נַעֲלָמוּ הַיְלָדִים / אסתר אטינגר

הַיַּעַר הַשָּׁחַר הוּא יָרֵק
עֲצֵיו זָקוּפִים, יְשָׁרִים כְּסָרְגָּלִים
חֲפִים מְרַבֵּב.
לְעֵתִים אֶפְשָׁר לְשִׁמֵּעַ אוֹתָם מְרֻנָּגִים.

הַיַּעַר הַשָּׁחַר הוּא יָרֵק מִבְּחוּץ
וְשָׁחַר מִבְּפָנִים.
מְרַבֵּה קֶסָמִים,
פְּרוֹת אֲדָמִים, פְּטָרִיּוֹת,
אֲגָדוֹת, גְּמָדִים, מְכַשְׁפוֹת, פִּיּוֹת.
יֵלֵד וְיִלְדָּה תוֹעִים בְּתוֹכוֹ.

הַיַּעַר הַשָּׁחַר מְסַתֵּיר
יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהוּא מְגַלֶּה,
הֵן זֶה טִיבוֹ שֶׁל יַעַר,
מְכַסֶּה לְרַעִים וְלַטּוֹבִים
וְהִיא תִּהְלָתוֹ –
יֵלֵד וְיִלְדָּה תוֹעִים בְּתוֹכוֹ.

בְּחֻלְפִי עַל פָּנָיו, בֵּין עֲצֵיו הַזָּקוּפִים, הָרָמִים
הַמְרַעִישִׁים בְּנִימוֹס, אֲנִי שׁוֹאֵלֶת לֶאֱן נַעֲלָמוּ
הַיְלָדִים

וְהֵאֵם הִפְכוּ עוֹרָם חִיתוֹ יַעַר?
וּמִי הוּא זֶה שֶׁהִסְתֵּתֵר בֵּין הָעֲנָפִים
חוֹפֵר מִחֻלָּה בִּיגוֹת שָׁרָשִׁים וְשָׁרְכִים
אוֹחֵז לֵב מִפְּרָפֵר, מְקַשֵּׁב
אֶל הַיּוֹרִים.

תאר את ההדרגה בשיר, שבאמצעותה נחשפת האמת בנוגע ליער, והסבר את התרומה של הדרגה זו לבניית משמעות השיר. (9 נקודות)

ב. מספרים מקועקעים על היד הם אחד מצופני השואה. הסבר כיצד צופן זה תורם לעיצוב ההתמודדות עם השואה

בשיר "שתיקות" מאת איתמר יעוז-קסט. (6 נקודות)

זוגיות

21. ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כָּאֲשֶׁר הָיִיתָ פֶּה / זלדה

כָּאֲשֶׁר הָיִיתָ פֶּה
וּמִבְּטֶה הַחַיִּים מִגֵּן עָלַי
וּמִחֻשְׁבוֹתֵינוּ נִוְגְעוֹת
פָּתַע
כָּנָף אֶל כָּנָף.

כָּאֲשֶׁר הָיִיתָ עִמָּדִי
בְּתוֹךְ הַדְּבָרִים הַחוֹלְפִים
הָיוּ הַקִּירוֹת בְּנֵי-בֵית קְשִׁישִׁים
שֶׁסָּפְרוּ מַעֲשִׂיּוֹת עֲתִיקוֹת
בְּעֶרֶב
כָּאֲשֶׁר שָׁתִינוּ יָהּ.

עֲכָשׁוּ הַקִּירוֹת אֵינָם מַחֲסֶה
הֵם הִסְתַּגְּרוּ בְּשִׁתְּקָתָם
וְלֹא יִשְׁגִּיחוּ בְּנִפְלִי
עֲכָשׁוּ הַקִּירוֹת סִיד וּמָלֵט
יִסּוֹד זָר
חָמַר לֹא עוֹנָה כְּמוֹת.

תאר את מערכת היחסים בשיר, והסבר את התרומה של אמצעי אומנותי אחד בשיר לעיצובה.

(9 נקודות)

ב. החוויה המתוארת בשיר "פגישה, חצי פגישה" מאת רחל מעוצבת באמצעות ציורי לשון הקשורים למים.

הסבר את התרומה של ציורי לשון אלה לעיצוב חוויה זו. (6 נקודות)

אדם וזהותו

22. ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

רק על עצמי / רחל

רק על עצמי לספר ידעתי.
 צר עולמי כעולם נמלה,
 גם משאי עמסתי כמוה,
 רב וכבד מכתפי הדלה.

גם את דרכי – כדרכה אל צמרת –
 דרך מכאוב ודרך עמל,
 יד ענקים זדונה ובוטחת,
 יד מתבדחת שמה לאל.

כל ארחותי הלזי והדמיע
 פחד טמיר מיד ענקים.
 למה קראתם לי, חופי הפלא?
 למה כזבתם, אורות רחוקים?

המטפורה של היד מופיעה שלוש פעמים בשיר זה.

הסבר את התרומה של מטפורה זו לבניית משמעות השיר. הדגם את דבריך.

(9 נקודות)

ב. הניגודים בשיר "ארן" מאת לאה גולדברג ממחישים את כאב שתי המולדות. הסבר קביעה זו.

(6 נקודות)

במשפחה

23. ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריי.

נֶסֶח / בן ציון תומר

בית 1 אָבִי בָּאֶבֶן אֶת חֵייו חָקַק.

אֲנִי בְרוּחַ.

אָבִי רָהֵט בֵּיתוֹ בְּצַבֵּעַ חֵם וְחוּם וּבְמוֹצָק,

אֲנִי בְּצַבֵּעַ כְּפוֹר וּבְרֵהִיטִי נוֹצָה קָלִים מְרוּחַ.

בית 2 אָבִי נָשָׁם עִם אֱלֹהִיו,

אֲנִי עִם עֵיט.

אָבִי צָמַח מִרְחוֹבָיו

אֲנִי אֶפְלוּ לֹא מִבֵּית.

בית 3 אָבִי שָׁתַק. לְבוֹ הָלֵם.

אֲנִי הוֹלֵם. לְבִי שׁוֹתֵק.

בית 4 אָבִי כָּבַר מֵת. מִקֶּדֶשׁ מַעֲט לֹו: אָבֶן.

אֲנִי עוֹד חַי וּמִקֶּדֶשׁ בְּרוּחַ.

מָה יִשְׁרָד עֵת אֶסְעֵר כְּתִבָּן?

בְּנִי אֶת שְׁמִי לֹא יִחַקֵּק עַל לוּחַ.

מדוע שם השיר הוא "נֶסֶח"? הסבר את דבריך ובסס אותם על המתואר בשיר. (9 נקודות)

ב. מדוע לדעתך בחר המשורר אמנון שמוש לקרוא בשם "וידוי הגדול" לשירו? הסבר והדגם את דבריך. (6 נקודות)

בהצלחה!